

Lars-Gunnar Lundh, lars-gunnar.lundh@dom.se

Remissvar från Västmanlands tingsrätt på promemoria "Förbättrad kontroll av ersättningsanspråk i brottmål där inte åtal väckts"

Tingsrätten delar promemoriaförfattarnas allmänna syn på att kontrollen av anspråken i s.k. förordnandemål, som avslutas med en avskrivning till följd av att åtal inte väcks, bör förbättras. Det som förslås i promemorian är dock inte tillräckligt för att åstadkomma en bättre kontroll av ersättningsanspråken.

Vid Västmanlands tingsrätt uppgår mål av det här slaget till en mycket stor andel av de brottmål som avgörs. Det finns rörande hanteringen mycket som behöver reformeras. Nedan följer några exempel.

Underlaget vid ansökan om offentlig försvarare och målsägandebiträde behöver förbättras

I den helt övervägande andelen av ansökningar finns endast en uppgift om ingivarens (polis eller åklagare) bedömning av vilket brott någon har utsatts för, vilka som drabbats av brottet och i förekommande fall om det finns någon misstänkt.

För att tillämpa reglerna i 21 kap. 3a § rättegångsbalken behöver rättsliga bedömningar (av jurister) utföras. Det ovan redovisade underlaget är inte tillräckligt för att kunna göra den bedömningen. Ett olaga hot kan t.ex. visa sig vara att någon har pekat finger till någon eller att någon har uttalat allvarliga dödshot. Frågan om försvarare respektive målsägandebiträde kan därför inte med beaktande av rättssäkerhetsaspekter och statens kostnader beslutas på ett så bristfälligt underlag. Det leder, enligt tingsrätten, till att det av försiktighetsskäl förordnas ombud där lagstiftaren inte har ansett att det finns behov av det.

Ett av de viktigaste besluten för kostnadskontroll är därför att åklagare och polis vid ansökningstillfället ger in brottsanmälan och eventuella förhör som har hållit i den påbörjade förundersökningen. En sådan ordning har vi sedan en tid vid verksamheten i Västmanlands tingsrätt.

Förslag: Reglera att polis och åklagare ska ge in ett så fylligt material som möjligt vid ansökan om offentlig försvarare eller målsägandebiträde.

Underlaget för att fatta beslut om ersättning behöver förbättras

Tingsrätten delar inte promemorians uppfattning att det är lämpligt med beloppsgränser för att koppla till kostnadskontrollen. De allra flesta framställningar om ersättning ligger inte i närheten av de belopp som skisseras i promemorian. Tingsrättens erfarenhet är att åklagarna i förordnandemål har ytterst begränsat med uppgifter att bidra med. Tingsrätten anser att den föreslagna reglering ger ett betydande utrymme för godtycke när åklagaren ska yttra sig eller inte och det finns risk att tillämpningen kommer att variera högst avsevärt.

Vid Västmanlands tingsrätt pågår en försöksverksamhet där vi, efter samråd med polisen i länet, regelmässigt begär in förhörstid i mål som ska avskrivas. Tiden förhöret eller förhören har pågått är i de allra flesta fall en tillräcklig upplysning för att ta ställning till rimlig ersättningsnivå. En lösning av det här slaget kommer också att underlätta om det införs en taxa för mål som inte leder till åtal.

Förslag: Författningsreglera att polis och åklagare till tingsrätten ger in uppgift om förhörstid när mål ska avskrivas eftersom förundersökningen har lags ned.

Lars-Gunnar Lundh